

TESE

Multilingual Thesaurus on Education Systems in Europe (2009 Edition)

Večjezični tezaver za izobraževalne sisteme v Evropi (Slovenska različica 2010)

Predstavitev pripravil: Andrej Žižmond
(andrej.zizmond@gmail.com)

Kaj je tezaver?

- Slovar ključnih besed, izraženih v jeziku za indeksiranje
- Zbirka besed naravnega jezika (splošnega in strokovnega) s predstavitvijo njihovih pojmovnih odnosov
- Standardizirani referenčni slovar, ki omogoča dokumentalistu/bibliotekarju natančno indeksiranje dokumentov, uporabniku pa izčrpno izražanje zahtev za informacije

Kaj mora vsebovati?

- Tezaver mora vsebovati vse deskriptorje, ki jih uporablja jezik določenega strokovnega področja ter tudi ključne besede, ki predstavljajo sopomenke (ekvivalenco) posameznim deskriptorjem
- S tezavrom izločimo soznačnost (sinonimnost) in večpomenskost (polisemijo) ključnih besed. S pomočjo tezavra določimo, katere oznake so ekvivalentne in katerim soznačnim izrazom dajemo prednost pri vsebinskem opisu dokumentov (deskriptorji – nedeskriptorji)
- Določeni morajo biti pomenski odnosi med deskriptorji

Malo zgodovine

- 1968-1970: grupa ekspertov Sveta Evrope pripravi izhodišča
- 1973: Svet Evrope: EUDISED Multilingual Thesaurus for Information processing in the Field of Education (1. izd.: en, de, fr) – EUropean Documentation and Information System for EDucation
- 1974: Dogovor med Svetom Evrope in Evropsko komisijo o sodelovanju pri “pedagoškem” tezavru
- 1981: Sodelovanje Eurydice (<http://www.eurydice.org>)
- 1984: EUDISED : Multilingual Thesaurus for Information Processing in the Field of Education (en, de, fr, es, pt)
- 1991: European Education Thesaurus (EET) (1. izd.: en, de, el, fr, es, pt, it, da, nl)
- 1998: European Education Thesaurus (EET) (11 uradnih jezikov EU, še el, fi, sv)

Malo zgodovine (2)

- 2000: Svet Evrope odstopi od projekta EET
- 2003: odločitev Eurydice za samostojno pot - TESE
- 2006: Thesaurus for Education Systems in Europe – TESE (1. izd., 11 jezikov)
- 2009: Thesaurus for Education Systems in Europe – TESE (prenovljena izd., 4 dodatni jeziki)
- 2010: Priprava slovenske različice TESE

Skupna izhodišča

- Povezljivost s tezavrom Cedefopa, t. i. ETT (besedila o poklicnem izobraževanju in usposabljanju)
- Povezljivost s tezavrom Evropskega šolskega omrežja (European Schoolnet), t. i. tezavrom projekta »Izmenjave učnih virov« (Learning Resource Exchange Thesaurus) (gradiva o vsebini izobraževanja)
- Zaradi prekrivanj v slovarjih in ciljnih skupinah ter skoraj enake izbire jezikovnih različic je bilo tesno sodelovanje med temi tremi skupinami smotrna odločitev. Določili so skupne strukturo, terminologijo in programsko opremo.

Drugi tezavri, povezani s TESE

- Eurovoc
- The European Training Thesaurus (ETT)
- The Learning Resource Exchange (LRE) Thesaurus
- Thematic Key Words for Inclusive and Special Needs Education
- Unesco/IBE Thesaurus
- Thesaurus of ERIC descriptors

EuroVoc

- Tezaver EuroVoc je **večjezična multidisciplinarna terminološka zbirka s področij dejavnosti institucij Evropske unije**, predvsem Evropskega parlamenta. Tezaver je v 22 uradnih jezikih Evropske unije (bolgarščini, španščini, češčini, danščini, nemščini, estonščini, grščini, angleščini, francoščini, italijanščini, latvijščini, litovščini, madžarščini, malteščini, nizozemščini, poljščini, portugalsščini, romunščini, slovaščini, slovenščini, finščini in švedščini), v jeziku države kandidatke (hrvaščini) in v jeziku države nečlanice (srbščini).
- Tezaver EuroVoc uporabljajo **Evropski parlament, Urad za publikacije, evropski nacionalni in regionalni parlamenti, nacionalni upravni organi** ter posamezniki iz držav članic in nečlanic Evropske unije.
- EuroVoc je večjezični tezaver, ki je bil **prvotno izdelan posebej za obdelavo dokumentacijskih informacij institucij Evropske unije**.
- EuroVoc je **multidisciplinarni tezaver**, ki pokriva dovolj široka področja, da obsega stališča Skupnosti in tudi nacionalna stališča s poudarkom na parlamentarni dejavnosti. EuroVoc je nadzorovano besedišče, ki se lahko uporablja zunaj institucij Evropske unije, zlasti v parlamentih.
- Namen tezavra je zagotavljati **službam za upravljanje in širjenje informacij koherentno orodje za indeksiranje**, s katerim se učinkovito upravljajo dokumentacijske zbirke in ki uporabnikom omogoča iskanje po dokumentih z uporabo nadzorovanega jezika.
- <http://eurovoc.europa.eu/>

The European Training Thesaurus (ETT)

- The European Training Thesaurus (ETT) (Evropski tezaver s področja usposabljanja) je kontroliran slovar referenc za **področje poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Evropi**; uporablja se predvsem za opisovanje in indeksiranje gradiv Cedefopa
- Pokriva pomembna področja programa EU, npr. **vseživljenjsko učenje, kvaliteta izobraževanja in usposabljanja, sistemi izobraževanja in usposabljanja, učitelji in trenerji, kvalifikacije, certificiranje kompetenc, poklicna orientacija** idr.
- Vsebuje preko 2.500 terminov (1.550 deskriptorjev in 950 nedeskriptorjev). Tezaver je dvojezičen: **v angleščini in francoščini**.
- Z uporabo ETT lahko iščete informacije in novice v Cedefopovem katalogu **VET-Bib**, na **Cedefopovi spletni strani**, v **zbirki podatkov o institucijah** s področja izobraževanja in usposabljanja ter zbirki **ERO** (European Research Overviews)
- Tezaver je rezultat projekta, ki ga skupaj izvajata Cedefopov **Information and Documentation Service in European Network of Reference and Expertise (ReferNet)**
- <http://libserver.cedefop.europa.eu/ett/en/>

The Learning Resource Exchange (LRE) Thesaurus

- razvoj in koordinacija European Schoolnet (<http://www.eun.org/>), omrežje 31 evropskih ministrstev za izobraževanje
- vzdržuje se v okviru "The ASPECT Vocabulary Bank for Education (VBE) - <http://aspect.vocman.com/vbe/home>"
- trenutni jeziki: da, de, el, es, fi, fr, he, hu, it, nl, sv
- Tezaver: <http://lre.eun.org/node/87>

Thematic Key Words for Inclusive and Special Needs Education

- Glosar ključnih pojmov s področja vzgoje in izobraževanja oseb s posebnimi potrebami v 21 jezikih; vsi pojmi izhajajo iz delovanja **Evropske agencije za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb** (European Agency for Development in Special Needs Education).
- Na spletu je objavljena dopolnjena verzija iz leta 2009; vse izdaje je pripravila agencija s sodelovanjem članov *Agency Representative Board*, nacionalnih koordinatorjev in ekspertov s področja tematskih projektov Agencije.
- Glosar vsebuje 240 pojmov, ki so razporejeni v 10 kategorij
- <http://www.european-agency.org/publications/ereports/thematic-key-words-for-inclusive-and-special-needs-education>

Unesco/IBE Thesaurus

- V 3 jezikih (angleščini, francoščini, španščini)
- <http://www.ibe.unesco.org/en/services/online-materials/unesco-ibe-education-thesaurus/sixth-edition-2007.html>

Thesaurus of ERIC descriptors

- Kontroliran besednjak pojmov in fraz, ki je namenjen organiziranju podatkov in iskanju le-teh v eni največjih digitalnih (na spletu dostopnih) pedagoških zbirk **ERIC (Education Resources Information Center)** v ZDA (v angleščini)
- http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/resources/html/thesaurus/about_thesaurus.html

Osnovne značilnosti TESE (1)

- TESE na kratko:
<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/tools/116EN.pdf>
- Seznam EET deskriptorjev, ki niso bili vključeni v TESE:
 - http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/Eurydice/TESE/pdf/EET_EN_comparison_not-imported-inTESE.pdf
 - http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/Eurydice/TESE/pdf/EET_FR_comparison_not-imported-inTESE.pdf
 - http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/Eurydice/TESE/pdf/EET_DE_comparison_not-imported-inTESE.pdf
- Seznam “novih” TESE deskriptorjev, ki jih ni bilo v EET
 - http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/Eurydice/TESE/pdf/EET_EN_comparison_added_inTESE.pdf
 - http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/Eurydice/TESE/pdf/EET_FR_comparison_added_inTESE.pdf
 - http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/Eurydice/TESE/pdf/EET_DE_comparison_added_inTESE.pdf

Osnovne značilnosti TESE (2)

- Terminološko je TESE usklajen s starim EET in povezljiv s tezavrom Cedefop in tezavrom omrežja *European Schoolnet*
- V vseh primerih, kjer je TESE zajel isti koncept kot partnerski tezavri in omrežje Eurydice ni sprejelo termina kot deskriptor, je bil tak termin uvrščen med nedeskriptorje (v angleščini, ne pa nujno v ostalih različicah).

Osnovne značilnosti TESE (3)

- **fasetni** tezaver (odnosi med pojmi so bili določeni potem, ko so bili izrazi zbrani v fasetah)
- **specializirani** tezaver za ožje področje opisovanja vzgojno-izobraževalnih sistemov v Evropi
- **večjezični** tezaver (vsi deskriptorji imajo ekvivalentne izraze v vseh 16 jezikih)
- izdelan **v celoti najprej v angleščini** po kombinirani globalno-analitični metodi z vsemi odnosi
- šele nato “prilagajan” v ostale jezike

Osnovne značilnosti TESE (4)

- 6 osnovnih faset
- 17 mikrotezavrov in 4 enostavni sezname (flat lists)
- 1387 deskriptorjev
- število opomb o namenu/definicij je različno glede na jezikovno različico (od 163 do 421)
- število nedeskriptorjev je različno glede na jezikovno različico (od 87 do 1523)

Osnovne značilnosti TESE (5)

- V TESE so deskriptorji urejeni v dvotirnem sistemu klasifikacije:
- osnovne fasete (področja) tvorijo višjo ali makro stopnjo,
- nižjo podrejeno stopnjo predstavljajo mikrotezavri,
- manjše število deskriptorjev je vključenih v enostavne sezname, ki so priloga tezavru.

6 osnovnih faset

- **Splošni koncepti:** abstraktni koncepti (pojmi), ki se nanašajo na vzgojo in izobraževanje ter povezane discipline; zajeti so cilji izobraževalnih sistemov in uveljavljena načela ter koncepti v zvezi z vzgojnimi in izobraževalnimi vedami.
- **Entitete in sistemi:** stvarne in konceptualne entitete in sistemi; v TESE je izobraževanje oseb s posebnimi potrebami uvrščeno med izobraževalne sisteme; s pojmom "vsebina izobraževanja" označujemo vsoto vsega, kar se poučuje (uči).
- **Procesi:** dejavnosti (aktivnosti), ki omogočajo vzgojo in izobraževanje.
- **Agenti:** ljudje, skupine ljudi in javna ter zasebna telesa (organi), povezani z vzgojo in izobraževanjem.
- **Orodja:** instrumenti, ki podpirajo in dokumentirajo vzgojo in izobraževanje in ki niso neposredno namenjeni posredovanju vzgoje in izobraževanja.
- **Kontekst:** okolje, v katerem potekajo vzgojno-izobraževalne dejavnosti

Fasete in mikrotezavri (1)

- **Splošni koncepti**
 - 1 Teorije vzgoje in izobraževanja
- **Entitete in sistemi**
 - 2 Sistemi vzgoje in izobraževanja
 - 3 Vzgoja in izobraževanje oseb s posebnimi potrebami
 - 4 Vzgojno-izobraževalna politika in upravljanje
 - 5 Financiranje vzgoje in izobraževanja
 - 6 Šole in druge vzgojno-izobraževalne institucije
 - 7 Vsebina vzgoje in izobraževanja
- **Procesi**
 - 8 Poučevanje in učenje (procesi in metodologija)
 - 9 Evalvacije, ocenjevanje, svetovanje
 - 10 Vedenje in osebnost

Fasete in mikrotezavri (2)

- **Agenti**
 - 11 Partnerji v vzgoji in izobraževanju
 - 12 Evropska unija
- **Orodja**
 - 13 Informacije, komunikacije, statistika
- **Kontekst**
 - 14 Politika, zakonodaja, javna uprava
 - 15 Socialno okolje (družba, kultura, jezik, religija)
 - 16 Ekonomsko okolje (ekonomija, delo, zaposlovanje)
 - 17 Jeziki

Enostavni sezname

- **18 Pomožni deskriptorji**
 - Termini, katerih pomen je preširok za samostojno indeksiranje. Te termine **je treba** uporabiti skupaj z drugim deskriptorjem TESE.
- **19 Zemljepisna imena**
 - Termini, ki poimenujejo vse evropske države, države OECD in nekatere neevropske države, ki zanimajo omrežje Eurydice; termini, ki označujejo kontinente in regije; vključene so tudi regionalne entitete posameznih evropskih držav z lastnim izobraževalnim sistemom; ipd.
- **20 Stvarna imena**
 - Stvarna imena so izpisana v celoti ali z akronimi.
- **21 Informacijski viri**
 - Termini, ki opisujejo vrste gradiv, ki posredujejo ("nosijo") informacije.

Število opomb o namenu/definicij in nedeskriptorjev v posamezni jezikovni različici TESE

Jezikovna različica	Število opomb/definicij	Število nedeskriptorjev
Češčina (cs)	369	1151
Nemščina (de)	312	1371
Grščina (el)	421	206
Angleščina (en)	332	1061
Španščina (es)	330	1229
Estonščina (et)	330	609
Finščina (fi)	302	87
Francoščina (fr)	306	1059
Italijanščina (it)	267	1523
Litvanščina (lt)	312	1128
Nizozemščina (nl)	213	1142
Poljščina (pl)	163	590
Portugalščina (pt)	341	1242
Romunščina (ro)	315	852
Slovenščina (sl)	343	1443
Turščina (tr)	287	933

TESE je (bil) v naslednjih jezikih:

- **2006:** angleščina, češčina, nizozemščina, estonščina, finščina, francoščina, nemščina, italijanščina, poljščina, portugalsščina, španščina
- **2009:** grščina, litovščina, romunščina, turščina
- **2010:** slovenščina

TESE v slovenščini

- Izhodiščni je bil tezaver v angleškem jeziku; vse ostale jezikovne različice so izhajale iz angleškega (vključno z vso strukturo: z vsemi hierarhijami, povezavami, itd.)
- Pri večjezičnem tezavru ne gre za “prevajanje” deskriptorjev ampak za iskanje ustreznih izrazov (pojmov) v določenem jeziku in strukturi izobraževalnega sistema

Primer težave

- V angleščini je enostavno:
 - **evaluation by teachers**
 - evaluation of teachers
- V slovenščini (in drugih jezikih pač ne...)
 - **evalvacija, ki jo izvajajo učitelji**
 - evalvacija učiteljev
- Drugi jeziki
 - it: valutazione da parte dei capi d'istituto
 - de: Evaluation durch den Schulleiter
 - es: evaluación realizada por los directores
 - fr: évaluation par les chefs d'établissement

Namen pogovora

- Dopolniti in popraviti konkreten tezaver
- Slovenska “ekipa” za tezavre s področja vzgoje in izobraževanja...(koordinacija, sodelovanje, obveščanje, ...)
- Morda celo širše: terminologija s tega področja...(terminološki razlagalni in informativni slovar, ki strokovno izrazje pomensko in jezikovno opisuje, vrednoti in kateremu so dodani vsaj angleški ustrezniki ...?)
- Kako prevajati v in iz slovenščine...(vsaj za en, de, fr, it, hu)

Sploh še potrebujemo tezavre?

- Ob totalnem indeksiranju po metapodatkih (npr. Google)?
- Ob indeksiranju vseh besed v dokumentu?
- Za posamezna zelo specifična področja?
- Relevantnost iskanja...
- Vedno bolj je pomembno “znati poiskati” informacijo – kdo zna uporabljati tezavre?

Literatura

- Checklist for Preparing the Publication of TESE. Eurydice, 2009. (interno delovno gradivo omrežja Eurydice)
- Craven, Tim: Thesaurus Construction. 2008. (<http://publish.uwo.ca/~craven/677/thesaur/main00.htm>, ogled 6. november 2010)
- Descriptors present in the European Education Thesaurus (EET, 1998) but not imported into the Thesaurus for Education Systems in Europe (TESE, 2006). (http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/Eurydice/TESE/pdf/EET_EN_comparison_not-imported-inTESE.pdf, ogled: 6. november 2010)
- Dokumentacija - Smernice za zasnovu in razvoj enojezičnih tezavrov - Documentation - Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri. SIST ISO 2788: 1996.
- Dokumentacija - Smernice za zasnovu in razvoj večjezičnih tezavrov - Documentation - Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri. SIST ISO 5964:1996.
- European Education Thesaurus (1991 ed.). Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1991.
- European Education Thesaurus. (Spletna verzija v več jezikih izhaja iz: Tesauro de educación en base al procesamiento automático de la versión en lengua española del 2003). (<http://redined.r020.com.ar/en/>, ogled 7. november 2010)
- Eurovoc, večjezični tezaver Evropske unije. (<http://eurovoc.europa.eu/>, ogled: 6. november 2010)
- EVROKORPUS – vzporedni korpusi prevodov. (<http://evrokorpus.gov.si/>, ogled 15. november 2010)
- Evroterm – večjezična terminološka zbirka. (<http://evroterm.gov.si/>, ogled 15. november 2010)
- Gordon, Raymond G., Jr. (ur.). Ethnologue: Languages of the World., (petnajsta izdaja). Dallas, Tex.: SIL International, 2005.
- Guidelines for Multilingual Thesauri. IFLA, Working Group on Guidelines for Multilingual Thesauri. 2009. (IFLA Professional Reports, No. 115) (<http://archive.ifla.org/VII/s29/pubs/Profrep115.pdf>, ogled: 6. november 2010)
- Guidelines for Multilingual Thesauri. IFLA, Working Group on Guidelines for Multilingual Thesauri, Classification, and Indexing Section, April 2005. (<http://archive.ifla.org/VII/s29/pubs/Draft-multilingualthesauri.pdf>, ogled: 6. november 2010)
- Guidelines for the Establishment and Development of Multilingual Thesauri. Unesco, Unisist, December 1976. (<http://unesdoc.unesco.org/images/0002/000205/020561EB.pdf>, ogled: 6. november 2010)
- Guidelines for the Production of a Multilingual Version of the European Training Thesaurus. European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), 8 January 2004 (<http://www.eurolibnet.eu/files/REPOSITORY/Guidelines%20for%20translation%20of%20the%20ETT.doc>, ogled: 6. november 2010)
- Guidelines for the Establishment and Development of Multilingual Thesauri (Revised Text). Unesco, Unisist, 1980.
- ISO Guidelines 2788 for the Establishment and Development of Monolingual thesauri. 1986.
- ISO Guidelines 5964 for the Establishment and Development of Multilingual Thesauri. 1985.
- LRE - Learning Resource Exchange for Schools Thesaurus . European Schoolnet, 2009. (<http://lre.eun.org/node/87>, ogled 6. november 2010)

Literatura (nadaljevanje)

- Pediček, Franc. Razvoj in sistem slovenske pedagoške terminologije. Del 7, Sistem slovenske pedagoške terminologije v strukturi tezavra vzgoje in izobraževanja. Pedagoški inštitut, 1985.
- Publications on Thesaurus Construction and Use. Willpower Information. (<http://www.willpowerinfo.co.uk/thesbibl.htm>, ogled. 6. november 2010)
- Roulin, Corentin. Towards the European education metathesaurus. Brussels : EURYDICE European Unit, 1990
- Slovensko-angleška različica pedagoškega tezavra "European education thesaurus (EET), 1996". 2000. (<http://www.zizmond.info/term/tezaver1.htm>, ogled 6. november 2010)
- Šušteršič, Vanda, Golli, Danica, Pediček, Franc, Rogan, Vili. Tezaver. Evropski pedagoški tezaver = European education thesaurus (EET) : slovenska različica - izdelana po angleški različici (1991). Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1996
- TESE - Multilingual Thesaurus on Education Systems in Europe. Eurydice, 2009. (<http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/portal/page/portal/Eurydice/TESEHome>, ogled 6. november 2009)
- The European Training Thesaurus (ETT). European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), 2009. (<http://libserver.cedefop.europa.eu/ett/>, ogled: 6. november 2010), 2009. (<http://libserver.cedefop.europa.eu/ett/>, ogled: 6. november 2010)
- Thematic Key Words for Inclusive and Special Needs Education (Glossary of Terms - Revision 2009). European Agency for Development in Special Needs Education, 2009. (<http://www.european-agency.org/publications/ereports/thematic-key-words-for-inclusive-and-special-needs-education>, ogled 6. november 2010)
- Thesaurus of ERIC Descriptors. (http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/resources/html/thesaurus/about_thesaurus.html, ogled: 6. november 2010)
- Thesaurus Principles and Practice. Willpower Information. (<http://willpowerinfo.co.uk/thesprin.htm>, ogled. 6. november 2010)
- Trigari, Marisa: ETB Thesaurus Description and Comments. 2002. (<http://etb.eun.org/eun.org2/eun/en/etb/content.cfm?lang=en&ov=12233>, ogled 15. november 2010)
- UNESCO-IBE Education Thesaurus (6th Edition, 2nd Revision). Unesco/IBE, 2007. <http://www.ibe.unesco.org/en/services/online-materials/unesco-ibe-education-thesaurus/sixth-edition-2007.html>, ogled: 14. november 2010)
- Updating TESE - Network Procedure for Updating the Tese Terminology and Thesaural Relationships. Eurydice, May 2008. (Interno delovno gradivo omrežja Eurydice)
- Urbanija, Jože. Metodologija izdelave tezavra. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, 1996. (Knjižna zbirka BiblioThecaria 1).
- User Guide to the TESE Management Software (Version 1.3.). Bruselj, Eurydice, 2009. (Interni delovni priročnik omrežja Eurydice)
- Večjezični slovarček pedagoških pojmov (del Evropskega pedagoškega tezavra (European education thesaurus - EET) iz leta 1991). 2000. (<http://www.zizmond.info/term/tezaver.htm>, ogled 6. november 2010)